

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM

NGÔ NHẬT MINH

**NGHIÊN CỨU GIẢI PHÁP GIẢM NGHÈO CHO CỘNG ĐỒNG
DÂN TỘC DAO TRÊN ĐỊA BÀN HUYỆN SƠN ĐỘNG
TỈNH BẮC GIANG**

Chuyên Ngành: Phát triển nông thôn
Mã số: 60 62 01 16

LUẬN VĂN THẠC SỸ KHOA HỌC NÔNG NGHIỆP

Người hướng dẫn khoa học : TS. Vũ Trọng Bình

Thái Nguyên, năm 2013

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan: Số liệu và kết quả nghiên cứu trình bày trong luận văn này là trung thực và chưa được sử dụng để bảo vệ một học vị nào. Mọi sự giúp đỡ cho việc thực hiện luận văn này đã được cảm ơn và các thông tin trích dẫn trong luận văn đều đã được chỉ rõ nguồn gốc.

Thái Nguyên, ngày   tháng   năm 2013

Tác giả

Ngô Nhật Minh

LỜI CẢM ƠN

Tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới TS. Vũ Trọng Bình, người đã tận tình giúp đỡ, hướng dẫn tôi trong suốt thời gian thực hiện đề tài, cũng như trong quá trình hoàn chỉnh luận văn tốt nghiệp.

Tôi xin chân thành cảm ơn các thầy cô giáo Khoa Sau Đại học; Khoa Kinh tế phát triển nông thôn (Trường Đại học Nông lâm Thái Nguyên); Huyện ủy, Hội đồng nhân dân, Ủy ban nhân dân, Phòng Nông Nghiệp, Trạm Khí tượng – Thủy văn đóng trên địa bàn huyện Sơn Động, tỉnh Bắc Giang; UBND các xã, thị trấn và bà con cộng đồng dân tộc Dao huyện Sơn Động, tỉnh Bắc Giang; các bạn bè, gia đình và người thân đã nhiệt tình giúp đỡ tôi trong thời gian thực hiện đề tài và hoàn chỉnh luận văn tốt nghiệp.

Bắc giang ngày, tháng, năm 2013

Tác giả

Ngô Nhật Minh

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU	1
1. Tính cấp thiết của đề tài	1
2. Mục tiêu nghiên cứu	2
3. Ý nghĩa của đề tài	2
Chương 1: TỔNG QUAN TÀI LIỆU.....	4
1.1 Cơ sở khoa học	4
1.1.1. Một số khái niệm	4
1.1.2. Chuẩn mực xác định nghèo đói	6
1.1.3. Chủ trương, quan điểm, mục tiêu của nhà nước về giảm nghèo. .	9
1.1.4. Mục tiêu của tỉnh về giảm nghèo cho huyện Sơn Động.....	16
1.2. Cơ sở thực tiễn	17
1.2.1. Tình hình xóa đói giảm nghèo trên thế giới trên thế giới.	17
1.2.2. Xóa đói giảm nghèo ở Việt Nam	20
1.2.2.2. Kinh nghiệm của một số tỉnh về xóa đói giảm nghèo	24
1.3. Một số chương trình, chính sách giảm nghèo trên địa bàn huyện Sơn Động....	28
1.3.1. Chương trình giảm nghèo trên địa bàn huyện	28
1.3.2. Các chính sách triển khai trên địa bàn huyện.	36
Chương 2: ĐỐI TƯỢNG, NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN	
CỨU	41
2.1. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu	41
2.1.1. Đối tượng nghiên cứu	41
2.1.2. Phạm vi nghiên cứu	41
2.2. Nội dung nghiên cứu	41
2.3. Phương pháp nghiên cứu	41
2.3.1. Phương pháp thu thập số liệu thứ cấp.....	41
2.3.2. Phương pháp thu thập số liệu sơ cấp	42

2.3.3. Phương pháp chuyên gia.....	43
2.3.4. Phương pháp xử lý số liệu.....	43
2.3.5. Phương pháp phân tích SWOT	44
2.3.6. Phương pháp phân tích đánh giá.....	44
Chương 3: KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ THẢO LUẬN.....	45
3.1. Đặc điểm địa bàn nghiên cứu	45
3.1.1. Điều kiện tự nhiên.....	45
3.1.2. Đặc điểm về kinh tế - xã hội, văn hóa	50
3.1.3. Đánh giá chung về điều kiện tự nhiên, kinh tế-xã hội.....	54
3.2. Thực trạng nghèo của cộng đồng dân tộc Dao trên địa bàn huyện Sơn Động...	55
3.2.1. Đặc điểm về người Dao trên địa bàn huyện Sơn Động	55
3.2.2. Thực trạng nghèo của nhóm hộ điều tra	58
3.3. Những nguyên nhân gây ra nghèo của cộng đồng dân tộc người Dao tại huyện Sơn Động tỉnh Bắc Giang.	65
3.3.1. Nguyên nhân khách quan.....	66
3.3.1.1. Điều kiện tự nhiên.....	66
3.3.1.2. Tập quán sinh hoạt và sản xuất.....	66
3.3.2. Nguyên nhân chủ quan:	68
3.4. Thực trạng giảm nghèo trên địa bàn huyện Sơn Động nói chung và cộng đồng người Dao nói riêng.	71
3.4.1. Một số kết quả đạt được trong công tác giảm nghèo.....	71
3.4.2. Phân tích những điểm mạnh, điểm yếu, cơ hội và thách thức trong công tác giảm nghèo cho cộng đồng người Dao.....	74
3.4.3. Những bài học kinh nghiệm giảm nghèo rút ra đối với Huyện Sơn Động	75
3.5. Giải pháp giảm nghèo cho cộng đồng người Dao trên địa bàn huyện Sơn Động tỉnh Bắc Giang.....	77

3.5.1. Thực hiện nghiêm túc, đầy đủ các chính sách của Đảng và Nhà nước về xoá đói giảm nghèo.....	77
3.5.2. Nâng cao nhận thức và quyết tâm thoát nghèo của chính người nghèo, hộ nghèo ở cộng đồng người Dao.....	80
3.5.3. Các giải pháp trực tiếp hỗ trợ hộ nghèo, người nghèo	82
3.5.4. Các giải pháp về tổ chức thực hiện.....	87
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ	95
1. Kết luận.....	95
2. Kiến nghị.....	96
TÀI LIỆU THAM KHẢO	100

DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT

XHCN	: Xã hội chủ nghĩa
BHYT	: Bảo hiểm y tế
UBND	: Ủy ban nhân dân
THCS	: Trung học cơ sở
THPT	: Trung học phổ thông
KHKT	: Khoa học kỹ thuật
GTSX	: Giá trị sản xuất
NLN	: Nông lâm nghiệp
CN-TTCN	: Công nghiệp - Tiểu thủ công nghiệp
DV	: Dịch vụ
ĐBKK	: Đặc biệt khó khăn
DTTS	: Dân tộc thiểu số
ĐCĐC	: Định canh định cư
UBND	: Ủy ban nhân dân
HĐND	: Hội đồng nhân dân
THPT	: Trung học phổ thông
TNHH	: Trách nhiệm hữu hạn
NHCSXH	: Ngân hàng chính sách xã hội

DANH MỤC CÁC BẢNG, BIỂU

Bảng 1.1: Chuẩn nghèo đói được xác định qua các thời kỳ từ năm 1993 đến 2015	8
Bảng 2.1: Phương pháp thu thập số liệu thứ cấp	42
Bảng 3.1: Tình hình sử dụng đất huyện Sơn Động năm 2012.....	48
Bảng 3.2: Tình hình dân số và lao động của huyện qua 3 năm	50
Bảng 3.3: Dân số người Dao của huyện Sơn Động giai đoạn 2010-2012	56
Bảng 3.4: Tỷ lệ hộ nghèo năm 2012 chia theo các tiểu vùng	57
Bảng 3.5: Phân loại hộ người Dao của huyện Sơn Động năm 2012.....	57
Bảng 3.6: Đặc điểm chung về các hộ dân tộc Dao điều tra năm 2012	58
Bảng 3.7: Tài sản chính của nhóm hộ điều tra năm 2012.....	59
Bảng 3.8: Một số chỉ tiêu về lao động, nhân khẩu của nhóm hộ điều tra.....	60
Bảng 3.9. Tình hình sử dụng đất đai tại các hộ điều tra năm 2012.....	61
Bảng 3.10: Trình độ học vấn của chủ hộ ở các nhóm hộ điều tra.....	62
Bảng 3.11: Trình độ chuyên môn của các nhóm hộ dân tộc dao điều tra.....	62
Bảng 3.12: Bình quân thu nhập của dân tộc Dao ở nhóm hộ điều tra năm 2012	63
Bảng 3.13: Tỷ lệ thu nhập từ nông nghiệp và phi nông nghiệp trong nhóm hộ điều tra	63
Bảng 3.14: Tỷ lệ thu nhập trung bình về nông nghiệp theo nhóm hộ.....	64
Bảng 3.15: Cơ cấu thu nhập trong nông nghiệp của nhóm hộ điều tra.....	64
Bảng 3.16: Những nguyên nhân gây ra nghèo cho cộng đồng người Dao	65

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Trên thế giới hiện nay vấn đề đói nghèo vẫn là một trong những vấn đề cần được quan tâm giải quyết mang tính cấp thiết. Một trong những chính sách hàng đầu của liên hiệp quốc là phải cải thiện mức sống cho hơn một tỉ người nghèo trên thế giới. “ Tại hội nghị thượng đỉnh của Liên hợp quốc năm 2000, có 189 quốc gia thành viên tham gia đã nhất trí thông qua tuyên bố thiên niên kỷ và cam kết đạt được mục tiêu phát triển thiên niên kỷ (MDG) vào năm 2015.[4]

Có thể nói rằng chưa bao giờ các nhà lãnh đạo cao cấp của các quốc gia lại quan tâm đến vấn đề đói nghèo như bây giờ. Điều này đã khẳng định sự đồng thuận chưa từng có trong lịch sử của các nhà lãnh đạo trên thế giới về những thách thức lớn ở cấp toàn cầu trong thế kỷ 21 cũng như những cam kết của họ sẽ giải quyết thách thức này.

Tại Việt Nam, Chính phủ coi vấn đề XDGN là mục tiêu quan trọng xuyên suốt quá trình phát triển kinh tế xã hội của đất nước. Ngay từ những ngày đầu thành lập nước (2 / 9 / 1945), chủ tịch nước Hồ Chí Minh đã quan niệm nghèo đói như một thứ giặc đó là “giặc đói”, “giặc dốt”, “giặc ngoại xâm”. Chính vì thế Người đã xác định nhiệm vụ trước mắt là phải diệt giặc đói để đồng bào ta “ ai cũng có cơm ăn áo mặc, ai cũng được học hành”. [13]

Tuy nhiên do nền kinh tế nước ta chưa phát triển do bởi, xuất phát điểm thấp, hậu quả của chiến tranh còn nặng nề, cơ chế quản lí cũ không còn phù hợp với xu thế phát triển chung. Ngoài ra điều kiện tự nhiên cũng có những tác động không nhỏ đến quá trình phát triển kinh tế : Như khí hậu thời tiết khắc nghiệt, thiên tai, dịch bệnh vẫn thường xuyên xảy ra... Thêm vào đó trình độ tay nghề, kinh nghiệm sản xuất của người lao động còn rất thấp... Cho nên một bộ phận không nhỏ dân cư gặp không ít khó khăn trong sản xuất và đời sống, đã trở nên nghèo đói. Hiện nay, tỷ lệ hộ nghèo trên cả nước còn

cao, tập trung chủ yếu ở các tỉnh miền núi, vùng sâu, vùng xa, vùng đồng bào dân tộc thiểu số trong đó có Huyện Sơn Động - Tỉnh Bắc Giang.

Thực tế cho thấy: đến năm 2012, huyện Sơn Động vẫn nằm trong 62 huyện nghèo nhất của cả nước, tỷ lệ nghèo của Sơn Động vẫn chiếm tới 48,34%, đặc biệt là ở các dân tộc thiểu số, trong đó dân tộc Dao là 85 %. Vì vậy việc cứu, lý giải một cách có hệ thống, đánh giá đúng về thực trạng nghèo và đề xuất những giải pháp chủ yếu nhằm thực hiện có hiệu quả công tác giảm nghèo cho cộng đồng người Dao trên địa bàn huyện Sơn Động là việc là hết sức thiết thực và ý nghĩa.

Xuất phát từ những lý do đó, tôi lựa chọn đề tài: ***“Nghiên cứu giải pháp giảm nghèo cho cộng đồng dân tộc Dao trên địa bàn Huyện Sơn Động – Tỉnh Bắc Giang”*** làm luận văn tốt nghiệp.

2. Mục tiêu nghiên cứu

** Mục tiêu chung*

Đề tài nghiên cứu nhằm tìm hiểu thực trạng nghèo của người dân, đặc biệt là của cộng đồng người Dao trên địa bàn huyện. Chỉ ra những nguyên nhân dẫn đến nghèo và đưa ra những giải pháp giúp họ thoát nghèo.

** Mục tiêu cụ thể*

- Nghiên cứu đánh giá được thực trạng nghèo của cộng đồng người Dao trên địa bàn huyện Sơn Động, tỉnh Bắc Giang.
- Phân tích được những nguyên nhân dẫn đến nghèo của cộng đồng người Dao trên địa bàn huyện Sơn Động, tỉnh Bắc Giang.
- Đề xuất giải pháp giảm nghèo cho cộng đồng người Dao trên địa bàn huyện Sơn Động, tỉnh Bắc Giang.

3. Ý nghĩa của đề tài

Trong nền kinh tế thị trường hiện nay, kinh tế hộ gia đình là một thành phần kinh tế quan trọng, có nhiều đóng góp vào nền kinh tế quốc dân. Do vậy, việc tồn tại một tỷ lệ không nhỏ các hộ gia đình đang sống trong cảnh nghèo